

ція і управління підприємством / Київський національний економічний університет. – К. : 2000. – 19 с.

7. **Лоханова Н.** Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку / Н. Лоханова // Економіст. – 2005. – № 2. – С. 52-56.

8. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-те, [перероб. і доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2000. – 528 с.

9. **Ковалев Д.** Экономическая безопасность предприятия / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины, 1998. – № 5. – С. 48-52.

10. **Сухорукова Т.** Проблема экономической безопасности предприятия / Т. Сухорукова // Бизнес-информ, 1998. – № 19. – С. 43-46.

11. **Кравчук А.Ю.** Система управління методичним забезпеченням економічної безпеки на підприємстві / А.Ю. Кравчук. – Львів : Вид-во "Світ", 2008. – 136 с.

***Васильчак С.В., Веселовский А.И.* Экономическая безопасность предприятия и его составляющая в современных условиях**

Рассмотрена проблема экономической безопасности на предприятиях для эффективного использования методов защиты от противоправных действий конкурентов, а также других лиц, заинтересованных завладеть той или иной информацией.

Ключевые слова: система экономической безопасности, стратегии безопасности, элементы экономической безопасности.

***Vasylchak S.V., Veselovskij A.I.* Economic Security and its component businesses nowadays**

The problem of economic security in enterprises, according to the effective use of methods of protection against unlawful actions of competitors and other interested persons acquire this or other information.

Keywords: economic security, security strategy, elements of economic security.

УДК 658:316.

*Доц. І.А. Маринич, канд. екон. наук;
магістрант І.І. Дзіковський – Львівська КА*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ДІАГНОСТИКИ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто підходи до оцінювання та діагностування фінансового потенціалу підприємства. Подано власну методологічну послідовність, необхідну для побудови концепції проведення діагностики фінансового потенціалу підприємства з найбільшою ефективністю.

Частиною будь-якої управлінської технології є її аналітична складова – аналіз діяльності, її результатів, минулого досвіду та прогнозування перспектив. Останнім часом певна частина управлінців та науковців, які розглядають проблематику аналізу та прогнозування, звертаються до розгляду групи питань, пов'язаних із фінансовим потенціалом підприємства, його оцінкою та діагностикою. Варто зауважити, що в сучасних концепціях діагностики пропонують застосовувати певні моделі або використовувати сукупність моделей та методик. Крім того, пропонують певні галузеві або тематичні підходи, серед найвідоміших: діагностика банкрутства, фундаментальна діагностика підприємства, діагностика підприємств певних галузей (металургійної промисловості, сільського господарства, підприємств харчової промисловості). Перш ніж перейти до безпосереднього аналізу основних методик, розглянемо загальну методологічну основу.

Підходи побудовані переважно шляхом пропозиції застосування певного методу або поєднання методів. Серед методів можна виділити такі:

- метод застосування інтегральної (факторної) моделі;
- метод експертного оцінювання фінансових коефіцієнтів або фінансових індикаторів;
- комбінований метод.

Метою дослідження є розкриття сучасних підходів до діагностики фінансового потенціалу підприємства, здійснення їхнього критичного аналізу та представлення власної методологічної концепції з доведенням її переваг порівняно з існуючими.

Діагностування фінансового потенціалу підприємства шляхом застосування інтегральної моделі має на меті створення та дослідження динаміки інтегрального показника, побудованого на чітко обумовленому механізмі математичних залежностей між обраними групами показників. Спробуємо проаналізувати набір показників, з яких складається та чи інша модель, та дослідити мету побудови таких моделей. У більшості моделей розглядають такі показники, як платоспроможність, ліквідність, рентабельність активів, рентабельність продажів, рентабельність власного капіталу, оберненість позичкового капіталу [1-3]. У моделях Альтмана, Фулмера, Спрінгейта, Дюпона та в інших моделях факторних оцінок, так чи інакше, розглядають рентабельності продажів, активів, власного капіталу, тобто можливості підприємства щодо генерації коштів у достатній кількості. Під "достатнім" тут необхідно розуміти той рівень, який відповідатиме стратегії підприємства. Таким чином, у згаданих вище моделях пропонують проводити діагностику фінансового потенціалу підприємства шляхом прогнозування його генераційної можливості.

Діагностування фінансового потенціалу шляхом експертного оцінювання або аналізу коефіцієнтів – це аналіз основних показників діяльності підприємства у динаміці та спроба екстраполяції й прогнозу цієї динаміки на майбутнє. У більшості підходів пропонують оцінити загальне середовище функціонування підприємства з урахуванням зовнішніх та внутрішніх чинників шляхом експертного оцінювання. Таке оцінювання пропонуємо здійснювати щодо тих показників та факторів, які не мають/не можуть мати чисельної оцінки, як, наприклад, політичні ризики, поведінка конкурентів тощо. Моделі мають на меті порівняння динаміки фінансових показників і "нечисельних" факторів та надання висновку щодо відповідності розвитку підприємства і ступеня освоєння потенціалу до стратегії та впливу ефекту впливу зовнішніх показників. Експертне оцінювання різних факторів пропонуємо виконувати за класичною схемою групування факторів, наприклад за системою SWOT [2]:

- S (Strengths) – сильні позиції діяльності підприємства;
- W (Weaknesses) – слабкі позиції діяльності підприємства;
- O (Opportunities) – можливості підприємства (перспективи покращення становища);
- T (Threats) – загрози, з якими може зіштовхнутись підприємство на шляху покращення своєї діяльності.

Традиційними показниками, які лежать в основі діагностики фінансового потенціалу, є показники операційної діяльності, структури капіталу,

ефективності використання активів, ліквідності, прибутковості активів та власного капіталу, які є базою для формування ринкових показників [8]. Попри це, поряд із так званими "традиційними" показниками, які розглядаються для діагностики потенціалу підприємства, такі як ліквідність, платоспроможність, рентабельність, увагу дедалі частіше приділяють "новим" показникам, які, на думку сучасних дослідників, являються найвагомішими. З-поміж них ключовими показниками є такі показники, як економічна додана вартість (EVA), прибуток до виплати відсотків, податків та дивідендів (EBIDTA), ринкова додана вартість (MVA), показник сукупної акціонерної дохідності (TSR), грошовий потік віддачі на інвестиційний капітал (CFROI) та інші.

Основою побудови комбінованих методів є поєднання діагностики поточної та перспективної (прогнозованої) діяльності підприємства, системи зовнішнього і внутрішнього середовища та системи менеджменту стратегічного розвитку підприємства, виходячи із сукупності зазначених вище факторів. Прихильниками таких методів є і вчені СНД [2, 6], котрі розглядають концепцію побудови і застосування системи BSC (Balanced Score Card), або збалансованої системи показників. Збалансована система показників – це система, яка відтворює стратегію підприємства в поєднанні з фінансовою її складовою, відносинами із клієнтами, розвитком та навчанням персоналу, організацією внутрішніх процесів. Тобто, поряд із фінансовими показниками, діагностика покриває такі фактори, як ефективність менеджменту та вплив зовнішнього середовища. Досвід деяких дослідників та компаній засвідчив, що доцільно аналізувати ще такий аспект, як соціальна складова. К. Редченко пропонує поєднання системи BSC із показником EVA, оскільки "включення EVA в систему BSC дає змогу виправити один із недоліків останньої – недостатній фокус на певному базовому показнику, який відображає ступінь успішності функціонування компанії" [3].

На основі викладеного вище, спробуємо подати власну методологічну послідовність, необхідну для побудови концепції проведення діагностики фінансового потенціалу підприємства з найбільшою ефективністю. Потрібно приділити увагу методу, за допомогою якого проводитиметься діагностика, а також масиву даних, які застосовуються. Як було доведено вище, найефективнішим методом діагностики фінансового потенціалу є комбінований метод. Він поєднує детерміновані математичні залежності між індикаторами та факторами, а також вплив зовнішнього і внутрішнього середовищ і рівень менеджменту підприємства. Крім того, бухгалтерські дані, які є основою для формування досліджуваних показників, мають бути підготовлені за єдиними принципами протягом усіх періодів та підготовлені за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. У випадках, коли застосування бухгалтерських даних за міжнародними стандартами не можливе, необхідно скоригувати похибку, яка виникає у разі підготовки бухгалтерських даних за іншими стандартами.

У такій комбінації підходів міститься найвагоміший для всіх зацікавлених груп результат, тому фахівці здебільшого схилитимуться до комбінованих методів.

Література

1. Арутюнян А.Б. Опыт применения моделей Фулмера и Спрингейта в оценке венгерских предприятий сельского хозяйства и пищевой промышленности / А.Б. Арутюнян. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.cfin.ru>.
2. Земи́тан Г. Методы прогнозирования финансового состояния организации / Г. Земи́тан // Управление 3000. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.bizoffice.ru>.
3. Крюнков А.Ф. Анализ методик прогнозирования кризисной ситуации коммерческих организаций с использованием финансовых индикатором / А.Ф. Крюнков, И.Г. Егоричев, 2002. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.cfin.ru>.

Маринич І.А., Дзиковський І.І. Современные подходы к диагностике финансового потенциала предприятия

Рассмотрены подходы к оцениванию и диагностированию финансового потенциала предприятия. Подана собственная методологическая последовательность, необходимая для построения концепции проведения диагностики финансового потенциала предприятия с наибольшей эффективностью.

Marynych I.A., Dzikovsky I.I. Current approaches to diagnosis of financial potential of

The article reviews current approaches to assessment and diagnosis of the financial potential of the enterprise. An own methodological sequence, necessary for the construction of conception of leadthrough of diagnostics of financial potential of enterprise with most efficiency, is given.

УДК 339.138

Доц. Н.Р. Балук, канд. екон. наук – Львівська КА

ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТЕРЕОТИПІВ СПОЖИВАЧІВ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Охарактеризовано місце стереотипів у складі такого чинника впливу на поведінку споживачів страхових послуг, як страхова культура. Висвітлено сутність стереотипів, визначено їх основні види, властивості та функції. У процесі дослідження особливостей стереотипів споживачів страхових послуг встановлено основні чинники, які здатні стимулювати появу негативних стереотипів на вітчизняному страховому ринку. За результатами маркетингового експертного опитування згруповано основні позитивні та негативні стереотипи українського населення, пов'язані зі страхуванням.

Ключові слова: страхова культура, стереотипи в страхуванні, поведінка споживачів.

Вступ. У разі визначення особливостей процесу прийняття рішення про купівлю страхової послуги індивідуальними покупцями, більшість експертів ринку наголошують на потребі дослідження рівня страхової культури споживачів. під поняттям "страхова культура" розуміють рівень поширеності серед населення знань, навичок, правил, вимог, цінностей, які стимулюють споживачів до користування страховими послугами [1-3] та їхню фінансову грамотність [4]. Загалом ми погоджуємося з цими дефініціями, однак варто зазначити, що страхова культура визначає не просто рівень поширеності, а виступає відбитком суспільної культури, тобто є результатом взаємодії людей.

Вважаємо, що страхова культура – це ефективне поєднання двох підсистем: внутрішньої і зовнішньої. Внутрішню підсистему формують знання, цінності, стереотипи індивіда, набуті ним внаслідок здобутої освіти, досвіду